

Datum

2020-04-17

Vår referens

Gunnar Bergström

Enhetschef

gunnar.bergstrom@malmö.se

Tjänsteskrivelse

Återrapportering - Uppdragsdirektiv budget 2019 - ta fram lokala jobbspår där utbildning och arbete kombineras med målet att möta stadens behov av kompetensförsörjning. STK-2019-1400

Sammanfattning

I budget 2019 gavs kommunstyrelsen i uppdrag *att tillsammans med berörda nämnder ta fram lokala jobbspår där utbildning och arbete kombineras i syfte att möta stadens behov av kompetensförsörjning och att fler Malmöbor ska nå egen försörjning.* Stadskontoret har tillsammans med arbetsmarknads- och socialförvaltningen och gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen tagit fram föreliggande utredning som svar på budgetuppdraget.

Utredningen visar att lokala jobbspår har en begränsad påverkan på såväl kommunens som näringslivets största kompetensbehov, men att de bidrar till att både hjälpa en avgränsad målgrupp att nå egen försörjning och att bistå arbetsgivare med kompetens till vissa bristyrken. Utredningen beskriver befintliga och planerade lokala jobbspår i Malmö, och ger också förslag på hur ett fortsatt arbete med lokala jobbspår skulle kunna organiseras och finansieras.

Utredningen färdigställdes innan coronapandemin på allvar nått Sverige, vilket innebär att flera av de förutsättningar och omständigheter som beskrivs i utredningen i dagsläget ser helt annorlunda ut. Vissa av de branscher som tidigare bedömdes vara i stort behov av rekrytering står nu inför en omvänd situation. Samtidigt har det uppstått akut brist på arbetskraft i andra sektorer. Delar av de nationella stödpaket som nu riktas mot såväl kommuner som Arbetsförmedlingen påverkar också förutsättningarna för de lokala jobbspårens utformning och omfattning. Hur målgruppen för lokala jobbspår specifikt kommer att påverkas av krisen är ännu osäkert, men stadskontorets generella slutsats är att personer med redan svag förankring på arbetsmarknaden sannolikt kommer få än svårare att komma i arbete framöver. Stadskontoret bedömer således att behovet av lokala jobbspår kvarstår, och dessutom kan komma få större betydelse i den situation som nu råder.

Stadskontoret föreslår att en särskild styrgrupp inrättas för det fortsatta arbetet med lokala jobbspår, samt att de medel som avsatts för Jobbpakten under 2020, och som ännu inte avropats, används för att stärka det fortsatta arbetet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner återrapporteringen av uppdrag i budget 2019 – ta fram lokala jobbspår där utbildning och arbete kombineras med målet att möta stadens behov av

kompetensförsörjning.

2. Kommunstyrelsen godkänner förslaget om organisering och styrgrupp för fortsatt arbete med lokala jobbspår.
3. Kommunstyrelsen beslutar att återstående medel inom ramen för Jobbpakten 2020 vid behov kan avropas av berörda nämnder i syfte att stärka arbetet med lokala jobbspår.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse KSAU 200427 Återrapportering - uppdragsdirektiv i budget 2019 - ta fram lokala jobbspår
- Utredning avseende lokala jobbspår
- Bilaga - rekryteringsmodell AMA, lokala jobbspår 2020

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2020-04-27

Kommunstyrelsen 2020-05-06

Beslutet skickas till

Avdelningen för omvärld och näringsliv

Avdelningen för intern ledning och stöd, enheten ekonomi och utveckling

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Ärendet

I budget 2019 gavs kommunstyrelsen i uppdrag att *tillsammans med berörda nämnder ta fram lokala jobbspår där utbildning och arbete kombineras i syfte att möta stadens behov av kompetensförsörjning och att fler Malmöbor ska nå egen försörjning*. I september 2019 (STK-2019-100) antog kommunstyrelsen ett utredningsdirektiv som fastslog att utredningen skulle innehålla:

- redovisning av Malmö stads kompetensförsörjningsbehov.
- redovisning av befintliga jobbspår och talangprogram.
- redovisning av pågående arbete med att kombinera anställning med anställningsstöd och utbildning kopplat till stadens kompetensförsörjningsbehov.
- redovisning av Arbetsförmedlingens snabbspår för nyanlända i etableringen.
- förslag till nya jobbspår utifrån Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsprognos samt stadens behov av kompetensförsörjning.
- kostnadsberäkning av nya jobbspår och eventuell uppväxling av befintliga jobbspår samt planerad start.

Stadskontoret har tillsammans med arbetsmarknads- och socialförvaltningen och gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen tagit fram föreliggande utredning som svar på budgetuppdraget.

Lokala jobbspår – definition och målgrupp

Grundtanken med lokala jobbspår är att tillhandahålla utbildad och kompetent personal för de arbetsgivare som har så stora svårigheter att lösa sin kompetensförsörjning via andra utbildningsformer, exempelvis som en följd av ett bristande söktryck, att de är villiga att satsa på

en målgrupp som står långt från arbetsmarknaden. Lokala jobbspår har likheter med uppdrags- och rekryteringsutbildningar, men skiljer sig såtillvida att ett lokalt jobbspår i större utsträckning kombinerar utbildning, praktik och exempelvis coachning, samt att målgruppen för insatsen i regel är snävare.

Lokala jobbspår skiljer sig från den reguljära vuxenutbildningen främst i termer av urval och att framtida arbetsgivare aktiveras i rekrytering och utformning av utbildningar. I utredningen tas utgångspunkt i följande faktorer:

- Lokala jobbspår kan kombinera kurser från det reguljära vuxenutbildningssystemet med arbetsmarknadsutbildning och/eller andra arbetsmarknadspolitiska insatser.
- Arbetsmarknads- och socialförvaltningens arbetsmarknadsavdelning är med och coachar och stöttar deltagaren under utbildningen.
- Lokala jobbspår matchar individer/grupper mot en eller flera arbetsgivare och en specifik tjänst, snarare än en större målgrupp mot en viss bransch.
- Lokala jobbspår startas efter kontakt från en arbetsgivare och inte utifrån bristindex.
- Då deltagaren inte antas enligt ett ordinärt ansökningsförfarande, utan väljs ut av den framtida arbetsgivaren, är kommunen inte berättigad till statsbidrag för de kommunala utbildningsmomenten.
- Anställningsbarhet står i fokus vad gäller både yrkeskunskap och språk. De lokala jobbspåren leder inte alltid, som reguljär vuxenutbildning eller yrkesvux, till någon examen eller något utbildningsbevis.
- Deltagare i lokala jobbspår erbjuds jobb i de fall deltagaren är motiverad och klarar att fullfölja momenten i det lokala jobbspåret.
- Lokala jobbspår är en utbildning för de individer som av olika skäl inte bedöms kunna genomgå reguljär vuxenutbildning, och där utebliven insats riskerar att resultera i långvarigt försörjningsstöd för individen.

Målgruppen för befintliga lokala jobbspår i Malmö ryms inom arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsmarknadsavdelning, och försörjningsstödstagare är en prioriterad målgrupp. Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsmarknadsavdelnings målgrupp omfattade under 2019, vid ett givet tillfälle, drygt 4000 personer med försörjningsstöd. Under hela året rörde sig dock cirka 7000 individer in och ut ur arbetsmarknadsinsatser. Av dessa deltog ungefär 100 personer i lokala jobbspår. Arbetsgivarnas behov och tillgängligheten på utbildningar styr i stor utsträckning vilka volymer som kan uppnås, men en bedömning från arbetsmarknads- och socialförvaltningen under början av 2020 var att en volym kring 250-350 deltagare skulle kunna delta i olika lokala jobbspår under ett år.

Befintliga lokala jobbspår i Malmö

I utredningen beskrivs de fem lokala jobbspår/talangprogram som under 2018 och 2019 startats, samt de som finns planerade med start under 2020. I skrivande stund har endast ett av dessa hunnit avslutas, talangprogrammet förskoletalanger, men resultaten därifrån bedöms goda; 85% av deltagarna fått anställning som barnskötare i förskoleförvaltningen, och flera av deltagarna genomgår för närvarande kompletterande utbildning för att få behörighet och bli anställningsbara. Även om det är svårt att prognostisera resultaten av övriga, befintliga lokala jobbspår så är målsättningen enligt arbetsmarknads- och socialförvaltningen att 75-80% av deltagarna anställs efter avslutad insats och därmed blir självförsörjande.

Av likvärdighetsskäl är det i detta sammanhang viktigt att betona vikten av att samtliga insatser

anpassas för att möta kvinnors och mäns behov i lika utsträckning, och att även andra diskrimineringsgrunder beaktas vid eventuell uppskalning och uppstart av nya lokala jobbspår. I dagsläget utgör kvinnor 64% av deltagarna i lokala jobbspår, och män 36%. Medelåldern på deltagarna är 42 år, och en målsättning från arbetsmarknads- och socialförvaltningens sida är att nå fler yngre deltagare.

De lokala jobbspåren i Malmö innefattar coachning, stöttning, administration kring antagning samt kontakt med arbetsgivare via arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsmarknadsavdelning. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har särskilda rutiner för att kvalitetssäkra rekryteringen av deltagare till lokala jobbspår, vilket bedöms göra rekryteringsprocessen förhållandevis resurskrävande (se bilaga).

Merparten av utbildningsmomenten i de befintliga lokala jobbspåren sker idag genom Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildningar. Detta innebär att Arbetsförmedlingen bär hela utbildningskostnaden samtidigt som deltagarna inte antas genom ett ordinärt ansökningsförfarande, vilket är kravet för den statsbidragsgrundande reguljära vuxenutbildningen. Då den aviserade omorganisationen av Arbetsförmedlingen medför stor osäkerhet gällande bland annat arbetsmarknadsutbildningarna, behöver kommunen ta höjd för att på sikt (främst efter 2022) behöva bära en större kostnad för utbildningsmomenten i de fall då statsbidrag inte medges.

Utredningen visar att den kommunala kostnaden för en plats i ett lokalt jobbspår uppgår till mellan 60 000-105 000 kronor. Att spannet är förhållandevis stort beror på olika faktorer, exempelvis vem som står för utbildningskostnaden samt jobbspårets utformning och längd.

Stadens behov av kompetensförsörjning

Stadskontoret bedömer att lokala jobbspår inte erbjuder en lösning på de stora kompetensbehoven för varken Malmö stad eller stadens näringsliv, då dessa i stor utsträckning består av yrkeskategorier som kräver gymnasie- eller högskolekompetens. Kompetensförsörjningen för de största bristyrkena bedöms även fortsättningsvis hanteras bäst på andra sätt. Lokala jobbspår tillgodoser däremot enskilda arbetsgivares behov inom smalare bristyrken, och erbjuder också en väg till självförsörjning till en målgrupp som annars hade haft svårt att etablera sig på den reguljära arbetsmarknaden.

Fortsatt utformning och organisering

De lokala jobbspår som redan finns behöver följas och utvärderas för att en bedömning ska kunna göras gällande eventuell uppskalning och/eller upprättande av nya jobbspår. Stadskontoret bedömer, tillsammans med gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen och arbetsmarknads- och socialförvaltningen, att det behövs en flexibel och förvaltningsöverskridande infrastruktur för den fortsatta hanteringen. I utredningen ges förslag om en styrgrupp på tjänstepersonnivå (företrädevis befintlig styrgrupp som finns inom DUA), med uppdraget att följa upp och utvärdera befintliga jobbspår samt besluta om uppskalning eller inrättande av nya. De kostnader som arbetsmarknads- och socialnämnden samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden idag har för de lokala jobbspåren finansieras till största del genom avrop från Jobbpakten och hanteras alltså inte inom ramen för nämndernas ordinarie budget. För att få stabilitet och långsiktighet i arbetet föreslås i utredningen därför att medel avsätts för lokala jobbspår inom ramen för Jobbpakten under 2020.

Coronakrisens inverkan

Utredningen om lokala jobbspår färdigställdes innan coronapandemin på allvar nått Sverige, vilket innebär att flera av de förutsättningar och omständigheter som beskrivs i utredningen i dagsläget ser helt annorlunda ut. Vissa av de branscher som tidigare bedömdes vara i stort behov av kompetens står nu inför en omvänd situation; varsel och uppsägning är störst inom hotell- och restaurang, bemanning och handel. Enligt Arbetsförmedlingen sprider sig effekterna av krisen, och därför syns nu även en negativ påverkan i delar av industrin. Samtidigt har det uppstått akut brist på arbetskraft i andra sektorer som till exempel livsmedel och jordbruk. Arbetsförmedlingen redovisar att arbetslösheten¹ i Malmö i mars 2020 uppgick till 13,9%, vilket är en ökning med 0,3% sedan februari 2020. Det är också en ökning med 0,4% sedan mars föregående år.

Den berörda målgruppen för lokala jobbspår är redan i nuläget att betrakta som utsatt på arbetsmarknaden, och stadskontoret bedömer att gruppen riskerar få än svårare att ta sig ut på den reguljära arbetsmarknaden under rådande läge där arbetslösheten ökar och där flera av de branscher som traditionellt fungerat som dörröppnare drabbats av stora varsel och permitteringar.

Stora delar av de nationella stödpaket som nu riktas mot såväl kommuner som Arbetsförmedlingen påverkar arbetsmarknads- och vuxenutbildningspolitiken i stort, men även specifikt insatser kopplade till Jobbpakten, där de lokala jobbspåren ingår. Regeringen avsätter till exempel 180 miljoner kronor till kommunerna för att skapa sommarjobb för ungdomar, anslagen för regionalt yrkesvux ökar och Arbetsförmedlingen ges kraftigt ökade anslag för att skapa fler arbetsmarknadspolitiska insatser för arbetslösa, bland annat genom arbetsmarknadsutbildningar.

Stadskontorets bedömning

Stadskontoret bedömer att lokala jobbspår är en förhållandevis resurskrävande arbetsmarknadsinsats som med rätt utformning och målgrupp ändå kan betraktas som effektiv utifrån flera perspektiv. Alternativkostnaden, för ett potentiellt långvarigt försörjningsstöd, är hög både för individen och för samhället i stort. Det finns, vilket utredningen visat, vinster för såväl deltagare, arbetsgivare som kommunen med att skraddarsy och kombinera utbildning, praktik och coaching på ett sätt så att individer som står långt ifrån arbetsmarknaden förhållandevis snabbt kan få anställning hos arbetsgivare med akut brist på arbetskraft. Bedömningen är dock att de stora kompetensbehoven både i kommunen och i näringslivet bäst löses på andra sätt, främst genom reguljär utbildning på både gymnasial och högskolenivå.

Stadskontoret ser att den kommunala arbetsmarknadspolitiken kommer att behöva förändras som ett resultat av de omvälvningar som nu sker på den svenska arbetsmarknaden. Snabbfotade omställningsinsatser görs redan på flera håll och olika administrativa nivåer för att hantera de omfattande varsel och permitteringar som sker inom näringslivet. Samtidigt krävs ett fortsatt fokus och en bibehållen långsiktighet i de befintliga arbetsmarknadsinsatser som redan pågår, inte minst då arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsmarknadsavdelnings målgrupp sannolikt kommer att växa samtidigt som konkurrensen om arbetstillfällena sannolikt kommer att öka. Stadskontoret bedömer att de arbetsmarknadsinsatser som görs i så stor utsträckning som möjligt bör styras av strukturella behov hos såväl arbetsgivare som deltagare. Lokala

¹ Avser arbetslöshet som andel av arbetskraften (16-64 år). Källa: Arbetsförmedlingen http://qvs12ext.ams.se/QvAJAXZfc/opendoc.htm?document=extern%5Cmstatplus_extern.qvw&host=QVS%40w001765&anonymous=true%20&select=StartTrigger,1

jobbspår, som är en förhållandevis resurskrävande insats, bör därför inte användas för kortsiktiga omställningar utan bör, precis som tidigare, bygga på långsiktighet.

Arbetsmarknads- och socialnämndens och gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens huvudsakliga kostnader för lokala jobbspår täcks i dagsläget av medel avsatta för Jobbpakten. Under 2020 avsattes 39 000 000 kronor för Jobbpakten, varav 29 100 000 kronor har avropats (STK-2020-368) av nämnderna. Stadskontoret förordar att de medel som ännu inte avropats används till förstärkning av arbetet med lokala jobbspår.

Som en del av de statliga åtgärdsprogrammen för att mildra konsekvenserna av coronakrisen ges Arbetsförmedlingen väsentligt höjda anslag för sitt arbete med arbetsmarknadspolitiska insatser under 2020, vilket bland annat innefattar arbetsmarknadsutbildningarna. Det bidrar till stabilitet vad gäller arbetet med lokala jobbspår under året, då de i dagsläget i stor utsträckning bygger på att Arbetsförmedlingen står för utbildningsinsatserna. Samtidigt är framtiden fortsatt osäker vad gäller Arbetsförmedlingens möjligheter att bidra på detta sätt, varför fortsatt arbete behöver ta höjd för att förutsättningarna kan komma förändras med följden att kommunen i större utsträckning än idag behöver stå för utbildningsinsatserna. I fortsatt diskussion om Jobbpaktens utformning bör hänsyn därför tas till detta, inte minst vad gäller tillförsel av ekonomiska medel.

Ansvariga

Micael Nord Näringslivsdirektör

Eva Marie Tancred Utvecklingssekreterare

Andreas Norbrant Stadsdirektör